

TÁRCA.

JELENTÉS

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA
ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1913. ÉV UTOLSÓ NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga az elmúlt negyedévben köteles példányokban 2881 drb nyomtatvánnyal, ajándék útján 295 drb, vétel útján 257 drb, áttétel útján 20 drb, összesen 3453 drb nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül köteles példányok címén beérkezett: alapszabály 279 drb, falragasz 1797 drb, gyászjelentés 1330 drb, hivatalos irat 76 drb, műsor 221 drb, perirat 1 drb, színlap 1873 drb, zárszámadás 367 drb, különféle 499 drb, összesen 6443 drb apró nyomtatvány. *Vásárlásokra* 1534·06 koronát, 53·10 márkát, 18 lira, 18·30 holl. frotot fordítottunk.

Ajándékokkal a következők gyarapították a nyomtatványi osztály anyagát: Akademia umiejetnosci w Krakowie (4 drb), BAJZA József, Békésmegye kórházának igazgatója, Békésgyula, Belügyminiszterium, BEZERÉDJ István, Biblioteca Musea kr. Českého v Praze (2 drb) Bihar-megyei és nagyváradi régészeti és történelmi egyesület, BIRKÁS Géza, Bölcsészeti kar dékánja (65 drb), BREZNAY Béla, Budapest székesfőváros tanácsa, Budapesti kir. orvosgyelet, CONCHA Győző, Császár Ernő, CZIMER Károly, Szeged (2 drb), Deputazione Fiumana di storia patria, DOBJÁN László, Dunamelléki ref. egyházkerület főjegyzője, Dunántúli ág. h. ev. püspök, Pápa, FEJÉRPATAKY László, FELEKY Károly, Newyork (17 drb), FÖLDES Zoltán, Gyergyóremete, Földmivelésügyi miniszterium, Főnemesi alapítványi liga, Fővárosi könyvtár (150 drb), Franklin-Társulat, GERELY József, GELLMANN Rudolf, Versecz (2 drb), GULYÁS Pál (4 drb), Handelsministerium, Wien, HAVAS Rezső, Igazságügyminiszterium (2 drb), INÁNDY Imre, JAKSCHITZ Mihály, Kolozsvár, Kais. Akademie der Wissenschaften, Wien (3 drb), KANIZSA István, Nagykanizsa, Képviselőházi

iroda (31 drb), KINTSES József, Máramarossziget (2 drb), Kir. József-műegyetem rektora (2 drb), KÖVESLIGETHY Radó, Közigazgatási bíróság elnöke, Kungl. bibliotek, Stockholm, MADARASSY László (2 drb), M. kir. állatorvosi főiskola (2 drb), M. kir. közp. statisztikai hivatal (5 drb), M. kir. közp. szőlészeti kísérleti állomás (2 drb), M. kir. technológiai iparmúzeum, Magyar Nemzeti Múzeum igazgatósága, Magyar Tudományos Akadémia (9 drb), Mecsek-egyesület, Pécs (11 drb), MELICH János (2 drb), Modern ifjúsági könyvtár kiadóhivatala (4 drb), NAGY Sándor, Nagyvárad nyilvános könyvtára, ifj. NOVÁK Sándor (2 drb), Országos magyar gazdasági egyesület, Országos növényteni kísérleti állomás, Magyaróvár, PAP Károly, Debreczen, Pécs-Baranya megyei múzeum egyesület, Pénzügyminiszterium, Pozsonyi orvos-természet-tudományi egyesület (3 drb), RÁTH Mór, Rendőrfőkapitányság, RÓNÁKY Kálmán, Pécs, RÓTH Gyula, Newyork, Sebastian-Hann-Verein, Nagyszében (2 drb), SPÓNER Andor, Nagylomnicz, Statistische Zentralkommission, Wien (3 drb), SZECSEY István, Kolozsvár, Szombathelyi püspök, Tietosanakirja szerk., Helsingfors, TÓTH László, University of Illinois, Urbana, Uruguay állam budapesti főkonzula, gr. ZICHY Nándor, Zirci apát.

A vásárolt könyvek közt említésre méltó nevezetesebb szerzemények: 1. DERKAI György, Az örök élet útja. 1678. (Cimlap) 10 kor.; 2. MOLNÁR Albert, Lexicon latino-graeco-ungaricum. Frankfurt, 1645. 50 korona.

A könyvtár helyiségében az elmúlt negyedévben 11.072 egyén 25.088 kötet nyomtatványt használt, kölcsön útján pedig 1020 egyén 1433 kötet vitt ki házi használatra.

A lefolyt negyedévben 2677 művet osztályoztak, melyekről 3549 cédula készült. Kötés alá 768 művet 943 kötetben küldtünk.

A köteles példányok átvételére berendezett helyiségbe ez idő alatt 880 drb csomag érkezett s ugyaninnen 740 levelet és 386 drb reklamálást expedáltak.

Az 1897: XVI. t.-cikk intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosokkal szemben 24 esetben indítottunk peres eljárást. A peres eljárásokból ez évben összesen befolyt 299'02 korona.

II.

A *hirlaptár* az 1913. év negyedik negyedében köteles példányok útján 72 évfolyam 26.278 számával gyarapodott (ebből 5017 szám a törvényszabta nyomdai kimutatás nélkül, számonként érkezett); ajándék

útján 3 évfolyam 521 számával, a nyomtatványi osztályból történt átétel útján 1 évf. 47 sz., vásárlás útján pedig 1 évf. 278 számával; mindössze tehát 77 évf. 27.124 számával.

Ebből ajándék: FELEKY Charlestól (Newyorkból) az Amerikában megjelenő magyar hírlapok; köztük új: Árpádhoni Kertészlap (Hammond, La), Képes Tudósító (Newyork), Nemzeti Közlöny (South Bend, Ind.) és HATOS Tivadartól az általa szerkesztett Szövetség (Arad, 1900) számai. — Vásárlás: IGNÁCZ Istvántól: Üstökös (1859), Sokféle (1833), összesen 15 koronán; WACHTL Gyulától: Der Bote von und für Ungern (Kassa, 1834) 15 kor.; STEMMER Ödöntől a Pressburger Zeitungból (1848) számok, 4 kor.; GYURITS Gyulától a Március Tizenötödike (1848) számai 350 korona.

Az évnegyed folyamán 988 olvasó 1435 hírlapnak 1833 évfolyamát 2401 kötetben használta; ebből házon kívül 45 olvasó 62 hírlap 133 évf. 174 kötetét. A Szentkirályi-utcai raktárból 90 kötetet kellett oda-vissza szállítani.

Átnéztük 77 évf. 22.101 számát; céduláztunk 144 évfolyamot, köztük 17 új lapot. Beköttettünk 506 kötetet. Ezenfelül a rendes folyómunkákat végeztük.

III.

A *kézírtár* az 1913. év utolsó negyedében ajándék útján 7 kötet újkori kézirattal, 37 irodalmi levéllel és 5 irodalmi analektával, vétel útján 1 újkori kézirattal, 20 irodalmi levéllel, 1 zenei levéllel, 1 PETŐFIEREKLYÉVEL és 1 fényképmásolattal, áttétel útján 1 kötet újkori kézirattal és 1 irodalmi analektával; hivatalos gyűjtés útján 1 kötet zenei kézirattal, összesen 72 darabbal gyarapodott. Vételre 326 koronát és 14 márka 70 fillért fordítottunk.

Ajándékozók voltak MÁRTON Lajos, METZ Aurél, özv. PETI Józsefné, RADÓ Antal és a RÉVAI Testvérek irod. r.-t. igazgatósága.

A szerzett anyag legbecsesebb gyarapodása PETI Józsefné JÓKAI Mórról szóló emlékirata, melyben a nagy író közeli rokona teljes közvetlenséggel jegyzi le JÓKAI egész élete folyását s melyet a szerző több JÓKAI írta s JÓKAI-hoz írt levéllel együtt ajándékozott a Múzeumnak. Ezenkívül JÓKAI utolsó munkái közül is került egy kiadatlan apróság a könyvtár tulajdonába. Emellett az irodalmi levelestár nyert figyelemre méltó szaporodást ARANY János, TOMPA Mihály, FEJÉR György, SZÁSZ Károly és BANCROFT (EÖTVÖS Józsefhez intézett) leveleiben.

Az évnegyed folyamán 84 kutató használt 212 kéziratot és 416 levelet. Kikölcsönöztünk 15 esetben 41 kéziratot és 26 levelet.

IV.

A *levéltár* gyarapodása így oszlik meg: vétel útján szereztünk 850 darabot. Ebből középkori eredeti oklevél 77 (Siráki oklevelek), másolat 11, újkori irat és levél 726, cimereslevél 3, 1848/49-es nyomtatvány 12, gyászjelentés 1 darab. A vételre fordított összeg kitett 1276 koronát és 10 márkát.

A gyarapodásból kiemeljük a MARTINOVICS összeesküvésre vonatkozó leveleket és nyomtatványokat, amelyek állítólag ILLÉSHÁZY kancellár könyvtárából kerültek ki. Cimeres leveleink csoportja három darabbal gyarapodott: I. 1629 március 9., Bécs. II. FERDINÁND cimeres nemesítő levele MÜLLER György és fiai, György és Ágoston részére, eredeti. 2. 1631 október 29., Bécs. Ugyanannak cimeres nemesítő levele NAGY Lőrinc és családja részére, eredeti. 3. 1708 március 24., Kassa. II. RÁKÓCZI Ferenc cimeres levele ESZE Tamás részére, az eredetiről festett másolat.

A családi levéltárak közül lajstromoztuk a már régebben elhelyezett br. MAJTHÉNYI Ottó és László-féle iratokat, amelyeknek darabszáma 7441. A gróf SZÉCHÉNYI-levéltár kiegészítésére gróf SZÉCHÉNYI Viktor helyezett el 4 köteg másolatot és 1 darab nyomtatványt.

A személyzet a negyedév folyamán a már korábban elhelyezett MAJTHÉNYI-iratok mellett a SZULYOVSKY, SZIRMAY és POTTORNYAY családokra vonatkozó iratok lajstromozását végezte el, amelyek között van 5 középkori eredeti oklevél, 39 másolat, a XVI. századból 23, a XVII. századból 559, a XVIII. századból 3213, a XIX. századból 504, iratjegyzék 68, összesen 4411 darab. A nyár folyamán szerzett gr. NYÁRY-levéltár feldolgozása most van folyamatban. A középkori oklevelek cédulázása szintén folyik tovább.

A negyedév folyamán 95 kutató használt 15.290 drbot, 6 térítvényre kikölcsönöztek 150 darabot.